

УДК 711.1

*к.т.н., доцент Голик Й. М., к.т.н. Кіс Н. Ю.,
Ужгородський національний університет*

ЕВОЛЮЦІЯ ПОТРЕБ НАСЕЛЕННЯ СЕРЕДНЬОГО МІСТА

Анотація: розглядається еволюція та сучасний рівень потреб населення міста Ужгорода.

Ключові слова: потреби населення, громадське обслуговування, середнє місто.

На сьогоднішній день зроблено багато спроб здійснити мрію сотень поколінь інженерів, архітекторів, економістів, географів, соціологів, і звичайних містян - створити комфортне житлове середовище. Відносно незначна частина цих мрій була втілена в життя, а ще менша їх частина витримала випробування реаліями часу. Причини цього є різні, але чи не найпершою є можливість повноцінного врахування потреб мешканців. З плином часу потреби населення постійно зростають, причому це не просто зростання, тобто поява все нових і нових потреб, а і зміна їх структури, що відбиває просування як людини, так і суспільства в цілому від біологічного (фізіологічного) до все більш різнобічного, багатого життя. [3].

Потреба — стан живого організму, людської особистості, соціальної групи чи суспільства в цілому, що виражає необхідність у чомусь, залежність від об'єктивних умов життєдіяльності і є рушійною силою їхньої активності [4]

На прикладі економічно розвинутих країн у ХХ ст. можна виділити три етапи розвитку потреб [3]:

1. Перший етап — до середини 50-х років, домінували матеріально-речові потреби.

2. Другий етап почався з середини 1950-х років з переходом до «економіки споживання», коли формуються такі соціальні потреби, як побутове обслуговування, освіта, медицина, спорт, відпочинок, розваги та ін.

3. Третій етап розвитку потреб почав формуватись у 1980-ті роки. Він завершить фундаментальні зрушення в бік гуманітарних потреб, пов'язаних з творчістю, духовним розвитком особистості.

Існують різні класифікації потреб. Традиційно, їх поділяють на матеріальні, соціальні та духовні потреби, виділяють, також, справжні та уявні потреби, дана класифікація ґрунтується на "розпалюванні" потреб рекламою та засобами масової інформації.

Відомий американський психолог Абрахам Маслоу у своїй Теорії потреб, запропонував класифікувати потреби первинні та вторинні. До первинних віднесено фізіологічні потреби, потреби в безпеці і стабільності існування та потреби у стійкості умов життя, гарантії зайнятості і доходів, впевненості в завтрашньому дні. Вторинні, більш високі потреби включають в себе: соціальні потреби в спілкуванні з іншими людьми, в дружбі, в увазі до себе; потреби в повазі і визнання з боку інших, у досягненні високого соціального статусу; духовні потреби в самовираженні, у творчості, у самореалізації.

Нормативна база найчастіше виділяє виробничо-господарські, соціальні, трудові та духовні потреби населення.

З.М. Яргіна в «Основах теорії містобудування» говорить про загально-соціальні та індивідуальні потреби [6].

М.М. Дьомін розробив найбільш детальну містобудівну класифікацію потреб населення, в якій стратифікував потреби по функції, по степені важливості, по частоті, по тривалості, по трудомісткості та по важливості організації (рис.1).

Детальне представлення потреб населення дозволило проаналізувати структуру сфери громадського обслуговування, спрогнозувати її розвиток та сформулювати вимоги до її подальшого розвитку. Що, в свою чергу, дало можливість проектувати сельбищні території з якісним обслуговуванням та у відповідності до потреб мешканців.

На підтвердження Закону зростання потреб, сьогодні, потреби продовжують зростати та урізноманітнюватись. У відповідності до потреб споживача змінюється асортимент та рівень послуг, з'являються нові форми обслуговування. Воно стає дедалі різноманітнішим та більш індивідуальним. Внаслідок цього система обслуговування міста змінюється як на рівні окремого громадського центру (розширення функцій громадських центрів, і, відповідно, зміна планувальних рішень) так і на загальноміському рівні (збільшення номенклатури спеціалізованих центрів). З появою нових видів послуг та розширення можливостей обслуговування (зокрема їх мобільністю) змінюється облік, структура та взаємозв'язок всієї системи громадських центрів.

Спостерігається значне посилення ролі мережі Інтернет у збуті товарів і послуг, зокрема, це стосується закладів періодичного та епізодичного попиту. І, хоча, сьогодні показники інтернет-ринку України суттєво відстають від показників країн Західної Європи, кількість українців, які купують товари в мережі невпинно зростає. Винятком, в даному випадку, є продукти харчування, взуття, косметика та парфумерія, що викликано природнім бажанням «спробувати» товар та оцінити його свіжість чи привабливість особисто [5].

Рис.1 Містобудівна класифікація потреб населення (за М.М.Дьомінім)

Під впливом еволюції потреб, відбувається також зміна образу середнього міста. Зокрема, за останні десятиліття мережа громадського обслуговування міста Ужгорода зазнала значних змін. Це пов'язано як з сучасними тенденціями в торгівлі, так і зі стрімким розвитком міста - об'єми житлового будівництва значно збільшилися. Центри нових житлових районів не встигають набрати необхідної потужності, а через ущільнення житлової забудови на забудованих територіях - центри існуючих житлових районів не встигають розвивати необхідну потужність і, часто не мають такої можливості. Намітилася тенденція зміни принципів просторового розміщення підприємств цієї сфери у зв'язку з виникненням принципово нових факторів, які визначають поведінку споживачів побутових послуг та підприємств, що надають ці послуги. В окремих районах міста відсутні підприємства, які надають окремі галузеві групи послуг. Це, зокрема, різноманітні майстерні, спортивні та оздоровчі споруди, заклади культури. Вивчення попиту на деякі види послуг показало, що станом на 01.01.2015 року рівень задоволення потреб населення в різних видах послуг незадовільний (рис.2). Це підтвердив і аналіз якості громадського обслуговування міста.

Отже, сьогодні обслуговування населення міста не є задовільним. Хоча зростання мобільності та розширення можливостей обслуговування, в певній мірі, компенсує недоліки існуючого рівня обслуговування, та відсутність справді необхідних закладів щоденного попиту примушує мешканців збільшувати кількість та довжину маршрутів, що по-перше додатково завантажує транспортну систему, по-друге економічно не вигідно ні місту ні мешканцям (так як виникає потреба у додаткових витратах на ремонт доріг та пальне), по-третє створює додаткові не зручності при розрахунку необхідної кількості місць в дитсадках та школах та інших закладах обслуговування, в тій чи іншій частині міста, по-четверте - перекреслює переваги середнього міста в плані часу добирання до місця призначення.

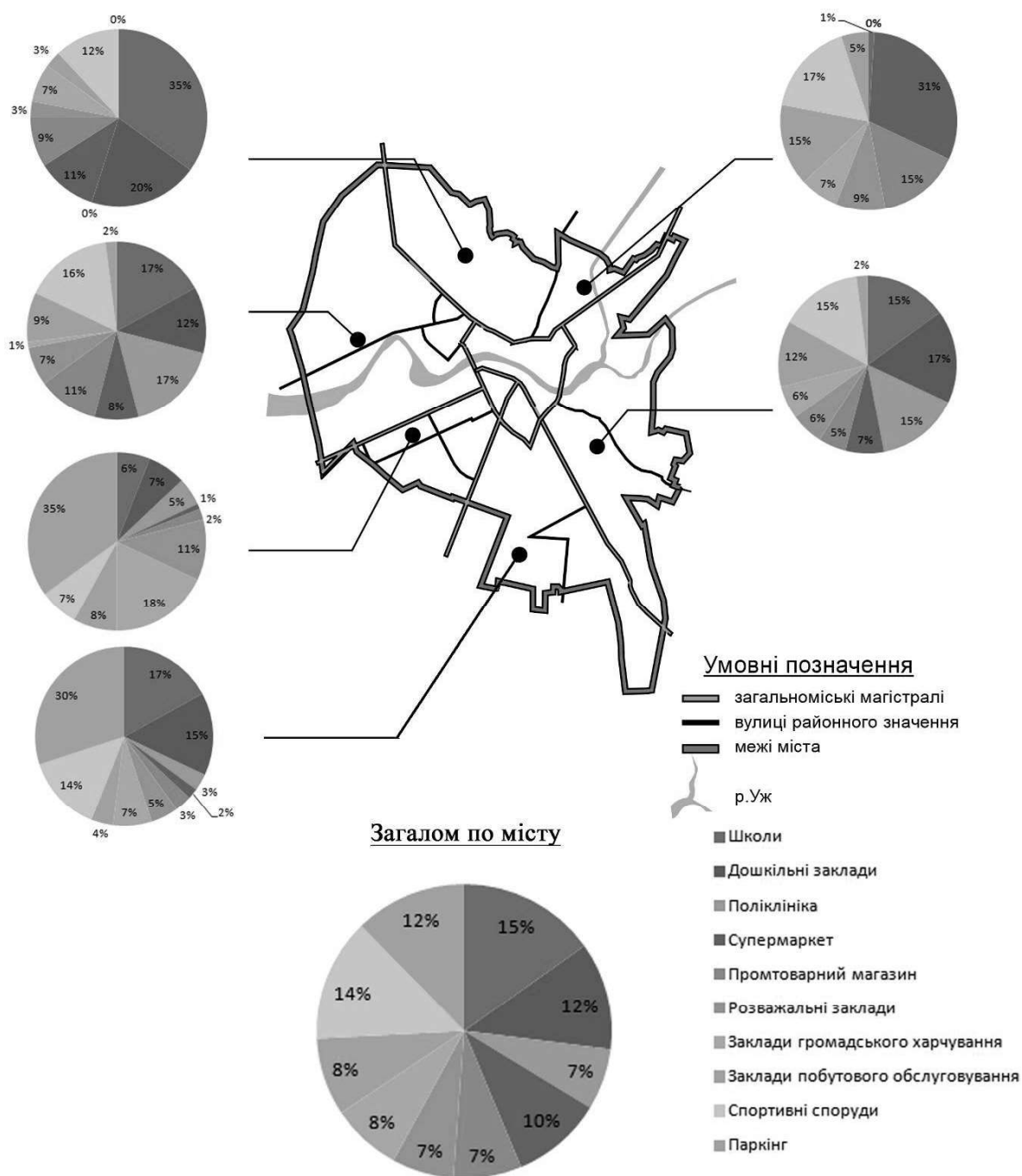

Рис.2. Вивчення потреб населення м. Ужгорода.

Література:

1. Демин Н.М. Управление развитием градостроительных систем / Н.М. Демин. – К.: Будивельник, 1991. – 184 с.
2. Кіс Н.Ю. – Методи удосконалення соціально-планувальної структури середнього міста (на прикладі Ужгорода): дис. ... канд. техн. наук: 05.23.20 / Кіс Надія Юріївна – Київ, 2015. – 158 с.
3. Закон зростання потреб [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD_%D0%B7%D1%

[80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1).

4. Потреба [Електронний ресурс] – Матеріал з Вікіпедії. Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%B1%D0%B0>.

5. Українці активно купують в Інтернеті електроніку та одяг і бояться робити передоплату [Електронний ресурс] / GFK. – 2014. – Режим доступу : http://www.gfk.ua/imperia/md/content/gfkukraine/pressreleases/20121108_gfk_retail_online_rel_ukr.pdf

6. Основы теории градостроительства / [З.Н. Яригина, Я.В. Косицкий, В.В. Владимиров та ін.]. – М.: Стройиздат, 1986. – 327 с.

Аннотация

В статье рассматривается эволюция и современный уровень потребностей населения города Ужгорода

Ключевые слова: потребности населения, общественное обслуживание, средний город.

Abstract

The article deals with the evolution and current level of needs of the population of the city of Uzhgorod.

Key words: community needs, public services, medium city.

УДК 332.142.2

Денисенко Н. О.,

к.е.н., доцент кафедри міського господарства

Київський національний університет будівництва та архітектури

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЇ

Анотація: розглянуто актуальні питання особливостей та проблем проведення фінансової децентралізації в Україні, пошуку ефективних механізмів управління розвитком території. Проаналізовано специфіку фінансової децентралізації в зарубіжних країнах і можливість впровадження деяких механізмів та інструментів в українську практику територіального управління.

Ключові слова: фінанси, децентралізація, управління.

В країнах з соціально-орієнтованою економікою регіональна політика є невід'ємною частиною загальної політики держави, оскільки неможливо